

อิทธิพลของหลักสาราณียธรรมต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศไทยและกัมพูชา

THE INFLUENCE OF THE SARANEYADHAMMA'S PRINCIPLES TO THE
DEVELOPMENT OF RELATIONSHIPS BETWEEN
THAILAND AND CAMBODIA

พระไกรสร สุมน (กันมา)^{1,*}, พระมหาสทธิธย์ สุทธิมน (ราชวงศ์)²

และ พระมหาศุภสัณห์ สุวณฺณกาโย (สีดารา)³

Phra Kaison Sumano (Kunma)^{1,*}, Phramaha Sathit Sutemano (Ratchawong)²

and Phramaha Surasak Suvannakayo (Sidarat)³

(Received: June 18, 2025; Revised: July 15, 2025; Accepted: August 14, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของหลักสาราณียธรรมต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีที่แท้จริงระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา อิทธิพลของหลักสาราณียธรรมต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา ได้แก่ 1) เมตตากรรม (การกระทำด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจและการพึ่งพาอาศัยกัน 2) เมตตาวิกรรม (การพูดด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อบรรยากาศทางการทูตและการลดความตึงเครียด 3) เมตตาโมณกรรม (การคิดด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อการเอาชนะอคติและความคลางแคลงใจ 4) สาธารณโภคี (การแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน) มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนจากคู่แข่งเป็นหุ้นส่วน 5) สีสามัญญตา (การมีศีลเสมอกัน/ปฏิบัติตามกฎกติกาเดียวกัน) มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส 6) ทิฏฐิสามัญญตา (การมีความเห็น/วิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกัน) มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางอนาคตร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีเป็นประโยชน์และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย

คำสำคัญ: หลักสาราณียธรรม, อิทธิพล, การพัฒนาความสัมพันธ์, ไทยกับกัมพูชา

¹ นักวิชาการอิสระ

¹ Independent Scholar

² นักวิชาการอิสระ

² Independent Scholar

³ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ Doctor of Philosophy Program in Political Science, College of Politics and Governance, Mahasarakham University

* Corresponding author. E-mail: rockhop8899@gmail.com

Abstract

The purpose of this article was to present to analyze the influence of the principles of the dhamma to the development of relationships between Thailand and Cambodia. To create a true relationship between Thailand and Cambodia. The influence of the principles of the dhamma to the development of relationships between Thailand and Cambodia, consisted of 1) Mettākāyakamma (Compassionate actions), influenced the trust and reliance. 2) Mettāvajīkamma (Speaking with kindness) influenced the atmosphere of diplomatic and reducing tensions. 3) Mettāmanokamma (Thinking with kindness) influences the overcome of prejudice and skepticism. 4) Saranābhogī (Sharing of mutual benefits) influenced the change from competitors into partners. 5) Sīlasāmanyatā (Observing the same moral precepts/Abiding by shared rules and principles) influence the reliability and transparency. 6) Dittisāmanyatā (Harmonious views/vision) influences the future direction together. Which will lead to good results, useful and accepted by all parties.

Keywords: Saraneeyadhamma's Principles, Influence, Relationship Development, Thailand and Cambodia

บทนำ

ความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา เป็นเรื่องราวที่มีมายาวนาน ซับซ้อน และมีพลวัตสูง ทั้งสองชาติมีปฏิสัมพันธ์กันมานานหลายศตวรรษ ตั้งแต่สมัยอาณาจักรโบราณ ซึ่งอิทธิพลของเขมร ก่อนการก่อตั้งอาณาจักรสุโขทัยและอยุธยา ดินแดนส่วนใหญ่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงบางส่วนของประเทศไทยในปัจจุบัน เคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรขอม ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองพระนคร (อังกอร์) (Britannica, 2568) อิทธิพลนี้เห็นได้ชัดในด้านสถาปัตยกรรม เช่น ปราสาทหินต่าง ๆ ในไทยที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะขอม เป็นต้น ประติมากรรม ภาษา และความเชื่อ (พระมหากษัตริย์ อานันโท และคณะ, 2561) และการก่อตั้งอาณาจักรไทยได้การถือกำเนิดของอาณาจักรสุโขทัยและอยุธยาเป็นการแสดงออกถึงการรวมกลุ่มของกลุ่มชาติพันธุ์ไท และการสร้างรัฐอิสระ อย่างไรก็ตาม อิทธิพลจากอาณาจักรขอมยังคงฝังรากลึกในวัฒนธรรมและสังคมไทย เพราะภูมิภาคสุวรรณภูมิเคยถูกชาวมอญ เขมรและมาเลย์ปกครองมาก่อน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเชียงใหม่, 2561) ต่อมาในยุคอยุธยาและรัตนโกสินทร์ เป็นความสัมพันธ์แบบประเทศราชและการแข่งขัน คือตลอดหลายศตวรรษ โดยเฉพาะในช่วง “ยุคมืดของกัมพูชา” หลังจากการล่มสลายของอาณาจักรพระนคร (ประมาณพุทธศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา) (Chandler, 1998; Briggs, 1947; Briggs, 1999) กัมพูชาตกอยู่ภายใต้อิทธิพลและสถานะประเทศราชของสยามเป็นช่วงระยะเวลายาวนาน บางแหล่งระบุว่าประมาณเกือบ 400 ปี (The Better, 2024) รวมถึงบางช่วงที่ถูกเวียดนามเข้าแทรกแซงด้วย ในช่วงนี้ สยามมักจะเข้าแทรกแซงการเมืองภายในของกัมพูชา และมีการกวาดต้อนผู้คนจากกัมพูชามายังสยาม และยังมีกลุ่มชนชั้นนำที่พลัดถิ่นเข้ามาด้วยเช่นกัน เหตุเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2325 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สยามได้เชิญพระบรมวงศานุวงศ์จำนวน 5 พระองค์มาจากกัมพูชาเนื่องจากเกิดปัญหาการระหว่างสยามกับกัมพูชา (ปติวลดดา บวรศักดิ์, 2568) ซึ่งความสัมพันธ์ในยุคนี้นักเติมไปด้วยสงครามและการสู้รบเพื่อแย่งชิง

อำนาจและดินแดน โดยเฉพาะในยุคที่ทั้งสองฝ่ายต่างแข็งแกร่ง เช่น สงครามสยาม - กัมพูชาหลายครั้ง ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกบาดหมางและทัศนคติเชิงลบในประวัติศาสตร์ของทั้งสองประเทศ จนมาถึงมาในยุคอาณานิคมกับการเปลี่ยนแปลงเขตแดนและอิทธิพลตะวันตก ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 อิทธิพลของมหาอำนาจตะวันตก โดยเฉพาะฝรั่งเศส ที่เข้ามาล่าอาณานิคมในอินโดจีน ได้เปลี่ยนโฉมหน้าความสัมพันธ์ระหว่างสยามและกัมพูชาอย่างสิ้นเชิง ฝรั่งเศสได้อ้างสิทธิ์เหนือกัมพูชาและบังคับให้สยามต้องยกดินแดนบางส่วนที่เคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของสยาม เช่น มณฑลบูรพา ได้แก่ เสียมราช พระตะบอง และศรีโสภณ คืนให้แก่กัมพูชา (ไกรฤกษ์ นานา, 2568) และภายหลังมีการกำหนดเขตแดนที่ชัดเจนโดยอำนาจตะวันตกนี้เอง ที่ได้สร้างปัญหาและข้อพิพาทเรื่องพรมแดนที่ยืดเยื้อมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งปราสาทพระวิหารเป็นกรณีพิพาทที่เด่นชัดที่สุด ซึ่งต่อมาในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และรัฐสมัยใหม่ กับความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน กรณีพิพาทปราสาทพระวิหารที่ยืดเยื้อมาหลายทศวรรษและขึ้นสู่ศาลโลกเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2505 ลงความเห็นว่างปราสาทพระวิหารอยู่ใต้อำนาจอธิปไตยของกัมพูชา (ILow, 2011) เป็นสัญลักษณ์ของความตึงเครียดทางประวัติศาสตร์และปัญหาเขตแดนที่ยังไม่คลี่คลาย จนมาถึงในช่วงสงครามกลางเมืองและการปกครองของเขมรแดง ได้ส่งผลกระทบต่อนความสัมพันธ์กับไทยอย่างมาก มีการไหลทะลักของผู้อพยพ และความไม่มั่นคงตามแนวชายแดน (Britannica, 2568) ถึงแม้จะมีประวัติศาสตร์ที่ซับซ้อน แต่ในปัจจุบันประเทศไทยและกัมพูชามีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างดีในระดับรัฐบาล มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เช่น 2 ประเทศลุยปราบแก๊งคอลเซ็นเตอร์ - ยาเสพติด ในการประชุมคณะผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนไทย - กัมพูชา ครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2567 ที่ผ่านมาเป็นต้น (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปทุมธานี, 2567)

อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกชาตินิยมและความบาดหมางจากประวัติศาสตร์ยังคงปรากฏให้เห็นในระดับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการอ้างสิทธิ์ในมรดกทางวัฒนธรรมร่วมกัน เช่น มวยไทย/ กุนขแมร์ หรือนาฏศิลป์ หรือข้อพิพาทเรื่องชายแดนระหว่างไทยและกัมพูชาปัจจุบัน ซึ่งนับตั้งแต่มีการเปิดปราสาทเขาพระวิหารเมื่อปี 2554 และการปะทะรอบล่าสุดที่จุดพิพาทเขตแดน บริเวณช่องบก จังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างทหารไทยและทหารกัมพูชา (ประชาไท, 2568)

ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียนโดยรวม และความสัมพันธ์ด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างสองประเทศอาจไม่ราบรื่น ซึ่งมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งสองฝ่าย และในฐานะสมาชิกประชาคมอาเซียน การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญต่อการขับเคลื่อนความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง การมีความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกย่อมเป็นอุปสรรคต่อการรวมตัวเป็นประชาคมที่เข้มแข็ง จึงควรได้รับการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ชายแดน เพราะการแก้ไขปัญหามิตรภาพที่ดีจะนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ชายแดน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวชายแดน

จากความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา ผู้เขียนจึงสนใจทำการศึกษาอิทธิพลของหลักสารานุกรมต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา ซึ่งผลจากการเขียนครั้งนี้ จะทำให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หน่วยงานต่าง ๆ ที่จะนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน หน่วยงาน สังคม และประเทศชาติต่อไป

หลักสาราณียธรรม

1. ความหมายของสาราณียธรรม

ในทางพระพุทธศาสนานั้นมีหลักธรรมที่สามารถป้องกันความขัดแย้งและนอกจากนั้นยังสร้างความปรองดองหรือความสามัคคีอีกด้วยหลักธรรมที่กล่าวถึงคือ “หลักสาราณียธรรมในคัมภีร์พระไตรปิฎกได้ให้ความหมายของสาราณียธรรม” (ม.มู(ไทย) 12/492/531) สาราณียธรรม คือ “ธรรมที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคีหลักการอยู่ร่วมกัน ทำให้มีความเคารพกัน ช่วยเหลือกัน และสามัคคีพร้อมเพรียงกัน” (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2538) สาราณียธรรม คือ “ธรรมที่จะนำใจของบุคคลให้ระลึกถึงกัน ผูกพันเชื่อมโยงบุคคลไว้ด้วยน้ำใจ สาราณียธรรม ในแง่ของหลักรัฐศาสตร์ หมายถึง หลักธรรมที่จะทำให้ประชาชนภายในชาติอยู่ด้วยความสามัคคีทำให้ประเทศชาติเป็นเอกภาพ เป็นหน้าที่หรือปฏิบัติที่ประชาชนควรปฏิบัติต่อคนอื่นในสังคม” (พระมหาธรรมรัต อริยธมฺโม, 2543)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547) ได้กล่าวไว้ว่า สาราณียธรรมคือธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกันเป็นหลักการอยู่ร่วมกันซึ่งมีเนื้อหาดังนี้ 1) เมตตากายกรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงานร่วมกันการร่วมชุมนุมด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่าง ๆ โดยเต็มใจแสดงอาการกริยาสุภาพเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) เมตตาวาจากรรม พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่ประโยชน์สั่งสอน หรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดีกล่าววาจาสุภาพแสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3) เมตตามโนกรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันมองเห็นในแง่ดีมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน 4) สาธารณโภคี ได้มาแบ่งกันกินใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน 5) สีสสามัญญตา ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวมไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ 6) ทิฏฐิสามัญญตา ปรับความเห็นเขากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกันยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน

สรุปได้ว่า สาราณียธรรม คือหลักธรรมที่นำไปสู่ความสามัคคี ความปรองดอง และความเคารพซึ่งกันและกัน เป็นธรรมที่พระพุทธองค์ทรงสอนเพื่อให้ผู้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัวสังคมหรือแม้กระทั่งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ประกอบด้วย 1) เมตตากายกรรม คือ การกระทำทางกายที่เปี่ยมด้วยเมตตา ทำด้วยความหวังดีต่อผู้อื่น ไม่เบียดเบียน ไม่ทำร้าย 2) เมตตาวาจากรรม คือ การพูดด้วยเมตตา พูดจาไพเราะ อ่อนโยน มีเหตุผล ไม่พูดหยาบคาย ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง 3) เมตตามโนกรรม คือ การคิดด้วยเมตตา มีจิตใจปรารถนาดีต่อผู้อื่น ไม่คิดอิจฉาริษยา ไม่คิดร้าย 4) ลาภสมานคาตา คือ การแบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เก็บไว้คนเดียว 5) สีสสมานคาตา คือ การรักษาสีลให้เสมอกัน การประพฤติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงามอย่างสม่ำเสมอ 6) ทิฏฐิสมานคาตา คือ การมีความเห็นร่วมกันในเรื่องที่เป็นสาระสำคัญ มีวิถีที่สอดคล้องกับธรรมและวินัย

2. ความสำคัญของสาราณียธรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2559) อธิบายในรายละเอียดเพิ่มเติมว่า สาราณียธรรมคือการแสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการร่วมชุมนุมด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่าง ๆ

โดยเต็มใจ แสดงอาการกริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง การช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน หรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดีกล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง, การตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน การแบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน การมีความประพฤติสุจริตตั้งมรรคระบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ การเคารพฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน

สรุป ความสำคัญสาราณียธรรม เป็นธรรมะแห่งการอยู่ร่วมกัน ที่เน้นทั้งมิติภายใน (ความคิด) และภายนอก (คำพูดและการกระทำ) รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสร้างความสามัคคี ความปรองดอง และความสัมพันธ์ที่ดีในทุกรูปแบบ

บทบาทของสาราณียธรรมกับการเสริมสร้างความสามัคคี

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตฺตยาโณ) (2536) ได้ให้แง่คิดเกี่ยวกับหลักสาราณียธรรมกับการเสริมสร้างความสามัคคีไว้ว่า ตามสัญญาตญาณของคนที่อยู่ร่วมกันนั้น ยังปรารถนาความรักความอบอุ่นความปลอดภัย ต้องการสิ่งที่พึ่งพาพิทักษ์ ต้องการได้มีการพักผ่อนหย่อนใจ ต้องการให้มีสันติภาพ การในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นลักษณะความเรียกร้อง ความต้องการตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต

ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ของหลักสาราณียธรรมที่จะสร้างความสามัคคีด้วยธรรม 6 ประการ คือ

1. ด้านเมตตาทายกรรม จะช่วยกิจกรรมสังคมต่าง ๆ โดยไม่ได้หวังผลตอบแทน การแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจและเห็นใจต่อความรู้สึกของผู้อื่น การช่วยเหลือผู้ว่างงาน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการและผู้สูงอายุ
2. ด้านเมตตาตวจิกรรม คือการพูดจาสุภาพ ให้คำแนะนำและแสดงความเห็นอย่างเต็มใจ พูดคุยและแก้ไขข้อขัดแย้งในครอบครัวและสังคมด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่การให้กำลังใจช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นการสร้างวินัยในการสื่อสาร
3. ด้านเมตตาตามโนกรรม การมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและเชื่อมั่นภายในองค์กรหรือสังคม การให้ความเคารพและเห็นคุณค่าของความแตกต่างในวิธีการคิด วัฒนธรรม และวิสัยทัศน์ เปิดใจและเป็นกันเองรับฟังความต้องการของผู้อื่น
4. ด้านสาธารณโกคิ คือสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ สร้างพื้นที่สำหรับเล่นกีฬาและกิจกรรมสำหรับทุกคน การส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม
5. ด้านศีลสามัญญตา การเคารพกฎกติกาเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความสามัคคี และมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระเบียบช่วยลดความขัดแย้งและความขัดแย้งในสังคมหรือองค์กร การเป็นตัวอย่างที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสามัคคีและความเชื่อมั่นในสังคมหรือองค์กร การเป็นตัวอย่างที่ดีสามารถกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกในสังคมหรือองค์กร ให้สามารถปฏิบัติตามตัวอย่างได้
6. ด้านหลักทัญญูสามัญญตา คือการแบ่งปันความรู้และข้อมูล การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร การสร้างและสนับสนุนโครงการพัฒนาทักษะทางอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ

ขององค์กรมีโมเดลแห่งองค์ความรู้ว่า “สามัคคีในทวาร 3 ปฏิบัติตามกฎสาธารณะ มีทิวฐิที่สัสมา” (พระสมุห์สันติ สุจินโณ (พรมสงฆ์), 2567)

สรุป สาราณียธรรม 6 ประการ ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความสามัคคีจากทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว ที่ทำงาน ชุมชน หรือแม้แต่ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จะช่วยลดความขัดแย้ง สร้างความไว้วางใจ ส่งเสริมความร่วมมือ และหลอมรวมผู้คนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเจริญก้าวหน้า

แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1. ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

พจนานุกรมศัพท์การเมืองของ Sawananon (2002) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศว่า มันคือหลักการปฏิบัติที่ได้จากการศึกษาการปฏิสัมพันธ์กับนานาประเทศ หลักการปฏิสัมพันธ์นั้นจะต้องให้ครอบคลุมไปทุกด้านไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐศาสตร์ การเมือง กฎหมาย ประวัติศาสตร์และสังคมวิทยา ส่วนในความเห็นของ Holsti หมายถึงปฏิสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบระหว่างสมาชิกในสังคมต่าง ๆ โดยอาจเป็นสมาชิกที่รัฐสนับสนุนและที่รัฐไม่ได้สนับสนุนก็ได้ ในขณะที่ Deutsch ได้ให้คำจำกัดความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศประกอบด้วยพฤติกรรม และการกระทำทั้งหลายของรัฐที่มีต่อกันโดยปราศจากการควบคุมอย่างเพียงพอ (Klaitabtim, 2008) โดยสรุปแล้วความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น หมายถึงการแลกเปลี่ยนและการมีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกันข้ามเขตแดนระหว่างรัฐ และเป็นสาขาหรือแขนงวิชาหนึ่งของรัฐศาสตร์ที่พรรณนา อธิบาย วิเคราะห์และทำความเข้าใจ การกระทำและการมีปฏิสัมพันธ์ข้ามพรมแดนของรัฐ สำหรับในความเห็นของเคน บูธ (Ken Booth) ได้ให้เหตุผลจากงานศึกษาของเขาด้วยเหตุผลหลัก 3 ประการด้วยกัน คือ 1) สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเราล้วนแต่เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศที่ปฏิบัติกันมาเป็นเวลานานนับแต่อดีต 2) วิธีคิดกระแสหลักบางอย่างในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศส่งอิทธิพลต่อความนึกคิดของผู้นำทางการเมือง ทั้งเรื่องความร่วมมือและความขัดแย้งในสังคมมนุษย์ 3) องค์ความรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสนใจคำถามทางปรัชญาพื้นฐานที่สุดในอาณาบริเวณการเมืองที่ใหญ่ที่สุดซึ่งก็คือระบบระหว่างประเทศ คำถามเหล่านี้ได้แก่ อะไร คือความจริง เราทำอะไรได้บ้าง เราใช้ชีวิตอย่างไร (Booth, 2016)

สำหรับศาสตราจารย์ คาร์ล ดับเบิลยูคอยช์ (Karl W. Deutsch) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” ไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศประกอบด้วยพฤติกรรมและการกระทำทั้งหลายของรัฐที่มีต่อกันโดยปราศจากการควบคุมอย่างเพียงพอ” จากคำจำกัดความดังกล่าว การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและการกระทำของรัฐที่มีต่อกันโดยปราศจากเครื่องมือควบคุมการกระทำของรัฐได้อย่างเด็ดขาด ถ้าจะเปรียบกับ เกมกีฬา ซึ่งประกอบด้วยผู้เล่นที่เป็นรัฐเอกราชจำนวนประมาณร้อยเศษ แต่ละรัฐต่างก็มีความแตกต่างกันออกไปในด้านกำลังคน ขนาด อำนาจ และอิทธิพล ทรัพยากร วัตถุประสงค์ อุดมการณ์ ตลอดจนนโยบายในการดำเนินกิจการและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และแต่ละรัฐอาจเปลี่ยนหรือละเมิดกฎเกณฑ์ของเกมได้ตลอดเวลา โดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวรัฐอื่น ๆ ให้ทราบล่วงหน้า รัฐบางรัฐอาจรวมตัวเข้ากันเป็นกลุ่ม ๆ ใน ลักษณะและขนาดที่แตกต่างกันกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้อาจมีวัตถุประสงค์ร่วมกันหรือขัดแย้งกัน ในปัจจุบันมีอยู่ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือกลุ่มประเทศฝ่ายตะวันตก กลุ่มประเทศฝ่ายตะวันออก

และกลุ่มประเทศฝ่ายโลกที่สาม (J.D B. Miller, 1970) แต่ละกลุ่มต่างก็มีลักษณะทางการเมืองและส่วนได้ส่วนเสียไม่เหมือนกัน ซึ่งลักษณะทางการเมืองและการป้องกันส่วนได้ส่วนเสียของแต่ละกลุ่มสามารถเห็นได้ชัดในที่ประชุมขององค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในที่ประชุมขององค์การสหประชาชาติ (Thomas Hovet. Jr. Bloc., 1960) เช่น ที่ประชุมของ Special Political Committee ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ (Hayward R. Alker. Jr. and Bruce M. Russett., 1965) ที่ประชุมของคณะมนตรีความมั่นคง เป็นต้น

สรุป ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ประเทศ หรือองค์กรต่างประเทศ ซึ่งครอบคลุมในหลายด้าน เช่น การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ ลดความขัดแย้ง และรักษาสันติภาพระหว่างประเทศ

มิติ : ความสัมพันธ์ไทยกับกัมพูชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นความสัมพันธ์ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานและซับซ้อน มีทั้งช่วงเวลาแห่งความร่วมมืออันดีและช่วงเวลาแห่งความตึงเครียด ปัจจุบันความสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ดีและมีการพัฒนาในหลายมิติ ซึ่งนับได้ว่ามีพัฒนาการที่ก้าวหน้าและดำเนินไปบนพื้นฐานของความเข้าใจกัน โดยมีกรอบความร่วมมือต่าง ๆ เป็นพลังขับเคลื่อนความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน นับตั้งแต่ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี - เจ้าพระยา - แม่น้ำโขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy - ACMECS) กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub - Region - GMS) กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต มติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย - กัมพูชา ระหว่างวันที่ 31 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ที่เมืองเสียมราฐ และจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชาให้กลับคืนสู่ภาวะปกติอย่างสมบูรณ์แบบภายหลังการเกิดเหตุการณ์ไม่สงบในกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2546 และมติที่ประชุมคณะกรรมการความร่วมมือว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย - กัมพูชา ครั้งที่ 5 ที่กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 7 - 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 นอกจากนี้ ยังมีกลไกความร่วมมืออีกมากทั้งในระดับรัฐบาลและระดับท้องถิ่นซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับกัมพูชา ถือเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างสองประเทศได้แก่ การจัดกิจกรรมฉลองครบรอบ 55 ปี ของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย - กัมพูชา ระหว่างวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2548 - 19 ธันวาคม พ.ศ. 2549 โดยมีกิจกรรมที่ทั้งสองฝ่ายฉลองร่วมกัน 55 โครงการ ซึ่งหลายโครงการได้ดำเนินการลุล่วงไปแล้วและประสบความสำเร็จด้วยดี (Asianfoodofthai WordPress, 2013) ต่อมาความสัมพันธ์ระหว่างไทย - กัมพูชา ในยุคของรัฐบาลเพื่อไทย โดยนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และสมเด็จมหาวชิราวุธธิ์ สุน มาเนต นายกรัฐมนตรีราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นสักขีพยานในพิธีลงนามและแลกเปลี่ยนบันทึกความเข้าใจ 5 ฉบับ เป็นการยกระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างทั้งสองประเทศ เช่น ด้านความสัมพันธ์ ยกระดับความสัมพันธ์สู่การเป็น “หุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์” ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ทำงานอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น และส่งเสริมศักยภาพของทั้งสองประเทศที่มีร่วมกัน และไทยจะเปิดสถานกงสุลใหญ่แห่งใหม่ในเมืองเสียมราฐ ในขณะที่กัมพูชาจะเปิดสถานกงสุลใหญ่แห่งใหม่ในสงขลาภายในปีนี้ เป็นต้น (Policywatch ThaiPBS, 2567)

ในขณะปัจจุบันล่าสุด วันพุธที่ 23 เมษายน 2568 ณ กรุงเทพมหานคร นางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี และสมเด็จพระมหาพรตวิปัสสิ มหาเถรสมาคม (Samdech Moha Borvor Thipadei HUN Manet) นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ร่วมเป็นสักขีพยานการลงนามความตกลง จำนวน 7 ฉบับ ขับเคลื่อนความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น พร้อมยกระดับความร่วมมือด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และการพัฒนา ยืนยันผลประโยชน์เพื่อประชาชนของทั้งสองประเทศ โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. การยืนยันถึงความเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ระหว่างกัน โดยยินดีที่ทั้งสองฝ่ายอยู่ระหว่างการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วม เพื่อให้ความเป็นหุ้นส่วนดังกล่าวก่อประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมให้แก่ประชาชนของทั้งสองประเทศ รวมถึงยินดีต่อการเปิดสถานกงสุลใหญ่ไทยที่จังหวัดเสียมราฐ และการเปิดสถานกงสุลใหญ่กัมพูชาที่จังหวัดสงขลาในอนาคตอันใกล้

2. การเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนด้านความมั่นคง โดยสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะส่งเสริมความร่วมมือทางทหารให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและเสถียรภาพตามแนวชายแดนระหว่างสองประเทศ เป็นต้น

3. การเร่งรัดการพัฒนาพื้นที่ชายแดน โดยไทยพร้อมเป็นเจ้าภาพการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมอย่างไม่เป็นทางการที่พื้นที่ชายแดน ในโอกาสเปิดสะพานมิตรภาพไทย - กัมพูชา อย่างเป็นทางการ รวมถึงจะเร่งรัดการเก็บกู้ทุ่นระเบิดตามแนวชายแดน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ตลอดจนเร่งเจรจาความตกลงว่าด้วยการขนส่งทางถนน เพื่อให้รถยนต์ส่วนบุคคลสามารถข้ามแดนได้ รวมทั้งพัฒนาบริการขนส่งสินค้าข้ามแดนทางราง เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงสองประเทศ และในภูมิภาคต่อไป

4. การกระชับความร่วมมือทางเศรษฐกิจให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และตั้งเป้าที่จะเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างกัน จาก 1 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 15,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ภายในปี ค.ศ. 2027 ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้ขอบคุณกัมพูชาที่สนับสนุนนักลงทุนไทยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบัน เป็นกลุ่มนักลงทุนต่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับ 9 ในกัมพูชา

5. การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว และขับเคลื่อนข้อริเริ่ม “หกประเทศหนึ่งจุดหมายปลายทาง” ให้มีความคืบหน้า รวมทั้งจะปรับปรุงความตกลงว่าด้วยการข้ามแดนเพื่ออำนวยความสะดวกการเดินทางข้ามแดนเพื่อการท่องเที่ยว

6. การส่งเสริมให้มีการจ้างแรงงานชาวกัมพูชาในประเทศไทยผ่านช่องทางที่ถูกกฎหมายเท่านั้น เพื่อให้แรงงานสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เหมาะสม

7. การเสริมสร้างมิตรภาพและความเข้าใจระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศอย่างต่อเนื่องต่อไป โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ซึ่งในวันนี้ ได้มีการลงนามในเอกสารเพื่อจัดตั้งศูนย์พัฒนาทักษะแรงงานที่ปูนพนม โดยจะจัดกิจกรรมเฉลิมฉลองโอกาสครบรอบ 75 ปี ความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา ตลอดทั้งปีนี้ เพื่อสะท้อนมิติต่าง ๆ ของมิตรภาพอันยาวนาน (รัฐบาลไทย, 2568)

สรุป การทำความเข้าใจและหาแนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาให้มีความยั่งยืนและแท้จริง จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการพัฒนาความสัมพันธ์ที่สามารถแก้ไขปัญหาจากต้นตอ และสร้างความผูกพันที่มั่นคงยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน เพื่อนำไปสู่สันติสุขและความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันในระยะยาวของทั้งสองประเทศและภูมิภาคโดยรวม

อิทธิพล: การพัฒนาความสัมพันธ์ระยะยาวไทยและกัมพูชา

หลักสารถีธรรม 6 ประการ เป็นหลักธรรมที่เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง ความสามัคคี และความเข้าใจซึ่งกันและกัน หากนำมาประยุกต์ใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ ประเทศไทยและกัมพูชา ซึ่งมีความเกี่ยวพันกันอย่างลึกซึ้งทั้งในมิติประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และ ศาสนา จะส่งอิทธิพลเชิงบวกอย่างมหาศาล ดังนี้

1. เมตตาการุณยธรรม (การกระทำด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจและการพึ่งพาอาศัยกัน คือการที่ทั้งสองฝ่ายแสดงออกซึ่งการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (พระศรีธรรมโศภน ภาทมนังคโณ (ชนะบุญ) และคณะ, 2564) อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมยามเกิดภัยพิบัติ การร่วมมือในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานชายแดน เช่น ถนน, สะพาน, จุดผ่านแดน (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2568) หรือการดูแลและปฏิบัติต่อแรงงานและผู้ข้ามแดนด้วยความเคารพและเป็นธรรม เป็นต้น จะส่งอิทธิพลโดยตรงในการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ในทางปฏิบัติทำให้แต่ละฝ่ายรู้สึกไว้อีกฝ่ายเป็นมิตรแท้ที่พึ่งพาได้จริง และลดความหวาดระแวง เสริมสร้างความสามัคคี และพัฒนาบรรยากาศการทำงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สุนทร สุวรรณพร และคณะ, 2568)

2. เมตตาวิจิตรธรรม (การพูดด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อบรรยากาศทางการทูตและการลดความตึงเครียด คือการใช้ภาษาที่สุภาพ สร้างสรรค์ และปราศจากถ้อยคำร้าย เป็นคำสามัคคี กระชับ สามัคคี พูดแต่คำที่มีประโยชน์ (พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑูรย์คุณ), 2536) หรือการกล่าวโทษกันในเวทีสาธารณะ โดยเฉพาะจากผู้นำและนักการทูต จะส่งอิทธิพลในการ สร้างบรรยากาศแห่งความเคารพและลดทอนความตึงเครียด ที่อาจเกิดขึ้นจากประเด็นอ่อนไหว การสื่อสารที่ชัดเจน จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นการสร้างวินัยในการสื่อสาร (พระสมุห์สันติ สุจินฺโธ (พรมสงฆ์), 2567) และจริงใจจะช่วยป้องกันความเข้าใจผิดและลดโอกาสที่ปัญหาเล็กน้อยจะลุกลาม เช่น แนวทางคลี่คลายความตึงเครียดชายแดนอย่างยั่งยืน ในการแก้ปัญหาการเผชิญหน้าของทหารบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา รัฐบาลไทยควรให้ข้อมูลเรื่องพื้นที่ชายแดนอย่างโปร่งใสและสร้างความเข้าใจในสังคม (BBC News, 2025)

3. เมตตาโมกขธรรม (การคิดด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อการเอาชนะอคติและความคลางแคลงใจ คือการที่ผู้นำและประชาชนของทั้งสองประเทศฝึกฝนการมองอีกฝ่ายด้วยเจตนาดี ปราศจากอคติที่เกิดจากประวัติศาสตร์หรือภาพจำเดิม ๆ กล่าวคือเป็นการมองโลกในแง่ดีมีความหวังดีปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกัน ไม่มีอคติไม่มีความแค้น รู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน และให้อภัยในความผิดที่มีซึ่งกันและกันเสมอ (อดิสร คงทอง และคณะ, 2564) จะส่งอิทธิพลโดยตรงต่อการเปลี่ยนมุมมองพื้นฐานจากความระแวงเป็นความเข้าใจ และจากการแข่งขันเป็นความร่วมมือ เช่น ไทยกับกัมพูชาส่งเสริมความร่วมมือทางทหารให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและเสถียรภาพตามแนวชายแดนระหว่างสองประเทศ (รัฐบาลไทย, 2568)

4. สารถีธรรม (การแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน) มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนจากคู่แข่งเป็นหุ้นส่วน คือการร่วมกันบริหารจัดการและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่เชื่อมโยงกัน เช่น แม่น้ำโขง, ป่าไม้ชายแดน และการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน (รัฐบาลไทย, 2568) เช่น การค้า, การลงทุน, การท่องเที่ยว เป็นต้น อย่างเป็นธรรมจะส่งอิทธิพลในการลดการแข่งขันและเปลี่ยนมาเป็นความร่วมมือ ซึ่งแต่ละฝ่ายมองเห็นว่าตนเองได้รับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม (สมศักดิ์ บัวอ่อน, 2567)

5. สีสสามัญญาตา (การมีศีลเสมอกัน/ปฏิบัติตามกฎกติกาเดียวกัน) มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส คือการที่ทั้งสองประเทศยึดมั่นในกฎหมายระหว่างประเทศ สนธิสัญญา และข้อตกลงต่างๆ ที่ได้ลงนามร่วมกันอย่างเคร่งครัดและเสมอภาค หรือประพฤติปฏิบัติในความสัมพันธ์ด้วยความถูกต้องเคารพกติกา (พระจิตติพันธ์ จิระเมธี (สีเงิน) และคณะ, 2565) จะส่งอิทธิพลในการ สร้างความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส ในการดำเนินความสัมพันธ์ ทำให้แต่ละฝ่ายมั่นใจในการปฏิบัติตามพันธกรณีของอีกฝ่าย เช่น การนำ MOU 2543 ว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา พ.ศ. 2543 (MOU 2543) มาประกอบการพิจารณาในการแก้ไขข้อพิพาทในพื้นที่ชายแดนร่วมกัน (MGR Online, 2568)

6. ทิฏฐิสามัญญาตา (การมีความเห็น/วิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกัน) มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางอนาคตร่วมกัน คือการที่ผู้นำและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน สำหรับอนาคตของความสัมพันธ์ (รัฐบาลไทย, 2568) เช่น การเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงและเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาค เป็นต้น (Policywatch ThaiPBS, 2567) จะส่งอิทธิพลอย่างมหาศาลในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายร่วมที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินนโยบายและความร่วมมือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (สมศักดิ์ บัวอ่อน, 2567)

องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาอิทธิพลของหลักสารณียธรรมต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา โดยแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างไทยและกัมพูชาตามอิทธิพลของหลักสารณียธรรม 6 ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากแผนภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างไทยและกัมพูชาตามอิทธิพลของหลักสารณียธรรม 6 ได้แก่ 1) เมตตาภายกรรม (การกระทำด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจและการพึ่งพาอาศัยกัน 2) เมตตาวจกรรม (การพูดด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อบรรยากาศทางการทูต

และการลดความตึงเครียด 3) เมตตามโนกรรม (การคิดด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อการเอาชนะอคติและความ
กลางแครงใจ 4) สาธารณโภคี (การแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน) มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนจากคู่แข่งเป็น
หุ้นส่วน 5) สีสสามัญญตา (การมีศีลเสมอกัน/ปฏิบัติตามกฎกติกาเดียวกัน) มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือและ
ความโปร่งใส 6) ทิฏฐิสามัญญตา (การมีความเห็น/วิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกัน) มีอิทธิพลต่อการกำหนด
ทิศทางอนาคตร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย

สรุป

อิทธิพลของหลักสาราณียธรรมต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา
ได้แก่ 1) เมตตากายกรรม (การกระทำด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจและการพึ่งพาอาศัยกัน 2)
เมตตาวจีกรรม (การพูดด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อบรรยากาศทางการทูตและการลดความตึงเครียด 3)
เมตตามโนกรรม (การคิดด้วยเมตตา) มีอิทธิพลต่อการเอาชนะอคติและความกลางแครงใจ 4) สาธารณโภคี
(การแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน) มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนจากคู่แข่งเป็นหุ้นส่วน 5) สีสสามัญญตา (การมีศีล
เสมอกัน/ปฏิบัติตามกฎกติกาเดียวกัน) มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส 6) ทิฏฐิสามัญญตา
(การมีความเห็น/วิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกัน) มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางอนาคตร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่
ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดี มีความยืดหยุ่น มั่นคง
และสามารถรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ไกรฤกษ์ นานา. (2568). *วารสารนักล่าอาณานิคม ตีแผ่สัญญารัชกาลที่ 5 ทำไมสยามสละนครวัด?*.
สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2568, จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_31756
- ปติวอลดา บวรศักดิ์. (2568). *เปิดถิ่นฐาน “ชาวขแมร์” ในรัตนโกสินทร์ อยู่ตรงไหน ทำอะไรกันบ้าง?*.
สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2568, จาก https://www.silpamag.com/history/article_100893
- ประชาไท. (2568). *สรุปใหม่ไชน่าไทย - กัมพูชา จากปะทะช่องบก ไร้ทางออกบนเวที JBC สู่อำนาจโลก*.
สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2568, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/353284>
- พระราชธรรมนิเทศ ระเบียบ วชิราภรณ์. (2536). *ธรรมะสำหรับประชาชน*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทคลัง
วิชา จำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 8).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2547). *ธรรมานุชิต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- พระมหาธรรมวราธิบดี อริยธมโม (ยศขุน). (2543). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักปรัชญาธรรมที่มีในพระไตรปิฎก*.
(วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา). บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- พระมหาณนอม อานนโท และคณะ. (2561). คุณค่าและอิทธิพลของกลุ่มปราสาทขอมที่มีต่อวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารมหาจุฬาราชการ*, 5(1), 118 - 119.
- พระศรีณญกมล ภททมงคล (ชนะบุญ) และคณะ. (2564). การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย. *Journal of Modern Learning Development*, 6(4), 212 - 226.
- พระจิตพันธ์ จิระเมธี (สีเงิน) และคณะ. (2565). การใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีในชุมชนบ้านหนองคลอง ตำบลสามพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(3), 11 - 52.
- พระสมุห์สันติ สุจิณโณ (พรมสงฆ์). (2567). วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักสาราณียธรรมเพื่อสร้างความสามัคคี. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐบาลไทย. (2568). 75 ปีความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา ลงนามเอกสารสำคัญ 7 ฉบับ ขับเคลื่อนความสัมพันธ์หุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/AguBS>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2568). ครม. เห็นชอบไทย - กัมพูชา สร้างสะพานข้ามพรมแดนแห่งใหม่ อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี. สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2568, จาก <https://www.infoquest.co.th/2025/488999>
- สุนทร สุวรรณพรและคณะ. (2568). การประยุกต์หลักสาราณียธรรมในการบริหารงานไปรษณีย์. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 11(1), 20 - 33.
- สมศักดิ์ บัวอ่อน. (2567). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักสาราณียธรรม. *วารสารบัณฑิตศึกษาชัยภูมิปริทรรศน์*, 2(3), 12 - 24.
- อดิสร คงทอง และคณะ. (2564). หลักสาราณียธรรม: บทสังเคราะห์เพื่อการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม, *วารสาร มจร เพชรบูรณ์ปริทรรศน์*, 4(2), 69 - 81.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปทุมธานี. (2567). ไทย - กัมพูชา ส่งเสริมความสัมพันธ์ผ่านความร่วมมือ 10 ประเด็น ด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนทั้ง 2 ประเทศ. สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/iJKVI>
- Asianfoodofthai WordPress. (2013). ความสัมพันธ์ไทยกับกัมพูชา. สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/hHuWA>
- Britannica. (2568). เขมรแดง. สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2568, จาก <https://www.britannica.com.translate.google/topic/Khmer-Rouge>
- Britannica. (2568). อาณาจักรขอม. สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2568, จาก <https://www.britannica.com/topic/Khmer-Empire>
- BBC News. (2025). ชายแดนไทย - กัมพูชา เหตุใดจึงมีข้อพิพาทและเกิดการเผชิญหน้าบ่อยครั้ง?. สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2568, จาก <https://www.bbc.com/thai/articles/c780vmgxnvko>
- ILow. (2011). ฝ่าวิกฤติชายแดนไทยเขมร : ข่าหะและเส้นเขตแดน ความเข้าใจประวัติศาสตร์ไทย. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2568, จาก <https://www.ilaw.or.th/articles/16302>

- MGR Online. (2568). *การยกเลิก MOU 2543 : ทำไม - อย่างไร?*. สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/STRg3>
- Policywatch ThaiPBS. (2567). *ไทย - กัมพูชา ยกระดับความสัมพันธ์ “หุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์”*. สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2568, จาก <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/investment-62>
- TheBetter. (2024). *กัมพูชาเคยเป็นเมืองขึ้นของไทยเพราะเหตุใด? เปิดประวัติศาสตร์ที่แท้จริง*. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2568, จาก <https://www.thebetter.co.th/news/world/21247>
- Briggs, Lawrence Palmer. (1947). A Sketch of Cambodian History. *The Far Eastern Quarterly*, 6 French Indochina (August): 345 - 363.
- Briggs, Lawrence Palmer. (1999). *The Ancient Khmer Empire*. Bangkok: White Lotus Press.
- Booth, K. (2016). *International Relations: All that Matters* (J. Sombatpoonsiri, Trans.). Bangkok: Siam Paritas. (Original Work Published 2013).
- Chandler, David P. (1998). *A History of Cambodia*. (2nd ed). Updated. Chiang Mai: Silkworm Books.
- Hayward R., Alker. Jr. & Bruce M. Russett. (1965). *World Politics in the General Assembly*. New Haven. Conn Yale University Press.
- J.D B. Miller. (1970). *The Politics of the Third World*. London: Oxford University Press.
- Klaitabtim, J. (2008). *Principle of International Relations*. Bangkok: Kasetsart University Press.
- Sawananon, D. (2002). *Dictionary of Political Terms*. Bangkok: Windows on the World.
- Thomas Hovet, Jr. (1960). *Bloc Politics in the United Nations*. Boston Harvard University Press.

